

Moringa og Mangrove

Rejsebrev fra Senegal

Jette Steensen fra Afrikagruppen har været i Senegal med organisationen Interkulturel Kontakt (IK). IK har mange års erfaring med projekter i Vestafrika først og fremmest kvindeprojekter i Burkina Faso og Senegal.

Fra lufthavnen i Dakar gik rejsen mod sydøst rundt omkring flodeltaet Sine Saloum. På turen skulle vi først til byen Sokone, hvor vi skulle bo en uge og møde en kvindegruppe, der har fået støttet til et agroøkologisk projekt, hvor Moringatræer og hibiskusbuske dyrkes sammen med grøntsager. Projektet var inspireret af et lignende projekt i Burkina Faso. Moringatræet vokser hurtigt og giver skygge til øvrige grøntsager. Samtidig er blade, blomster og frø uhyre næringsrige, fyldt med vitaminer, mineraler og antioxidanter. Hibiskusbuskene er ligeledes meget anvendelige bl.a. til marmelade og en velsmagende saft, som hedder "Bissap". Den største udfordring har naturligvis været vandning, men heldigvis fandt man vand og fik boret en brønd. Kvinderne skiftes til at vande afgrøderne formiddag og eftermiddag og kan efterhånden tjene lidt ved at sælge afgrøder på markedet. Selvom de landsbyer vi besøgte på mange måder syntes at hvile i sig selv uden meget synlig fattigdom, så er mændenes fravær tydelig mange steder. Migration til Dakar såvel som til udlandet sætter sit præg, mens kvinderne bliver tilbage og må sørge for sig selv og børnene. Heldigvis er der også et godt sammenhold, hvor kvinderne hjælper hinanden med det lidt de har.

Som så mange andre steder i Afrika er spørgsmålet om ret til jord kompliceret. Formelt ejes det meste jord af staten, men reelt er jorden fordelt gennem en århundredgammel familietradition, så det kan være vanskeligt at få adgang til jord. Da projektet foreløbig har vist sig at være en succes, som får produceret grøntsager til markedet, håber projektdeltagerne, at byens borgmester vil hjælpe med at finde et større jordstykke så grøntsagsproduktionen kan udvides.

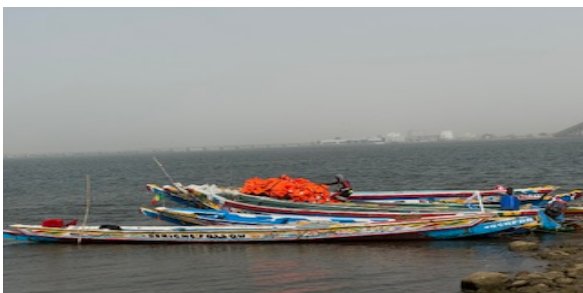

Som en del andre steder i Senegal har byen Sokone en stor jordnøddeproduktion og overalt bydes man velkommen med saltede eller karameliserede jordnødder. Sokone ligger i det inderste af flodeltaet med udsigt til store arealer af mangrove. Mangroven har i mange år været truet, mangrovetræerne blev fældet, men nu plantes der igen mangrove, hvilket har betydet at fiskene får bedre betingelser og der kan igen høstes østers. Østers gror på mangrovens rødder og om eftermiddagen ser man kvinderne gå ud og høste østers når det er ebbe i floden.

Efter Sokone, som ligger inderst i flodeltaet skulle vi ud til byen Palmerin, som ligger ved Atlanterhavs-kysten. Det er i overvejende grad en fiskerby og hver dag ser man fiskere i traditionelle farverige piroger sejle ud fra stranden om

morgenen og vende hjem med deres fangst ved middagstid. Fiskebestanden har i mange år været stærkt truet dels på grund af overfiskeri fra store trawlere længere ude på havet og dels på grund af fældning af mangrovetræer i floderne som sikrer fiskeynglen, men nu er der igen kommet mere gang i fiskeriet, dels fordi de store trawlere er taget længere mod syd og dels på grund af øget biodiversitet i floderne – og vi fik da også fisk til aftensmad 30 dage i træk og de var frisk fanget!

Pirogerne minder dog også om den farefulde migration til Gran Canaria, som alle lokale havde en holdning til og kendte prisen på.

Inden vi kom til Palmerin overnattede vi to nætter i Sifu - en ø i et stort naturreservat, hvor sjakalerne hylede og vortesvin gik frit omkring. Først og fremmest er der et utal af fugle og et væld af eksotiske træer og planter. Vi fik en særdeles interessant rundvisning i området af en senegalesisk botaniker, som fortalte alt om de forskellige planters og træers ernæringsmæssige og helbredende virkning. Der var blade som ved afkog virkede mod såvel hoved- og mavepine som kur mod gul feber og malaria, så medicinalindustrien behøver ikke at komme her (eller måske henter de inspiration?)

Baobabtræet, som man ser overalt, viste sig at have en stor frugt med en vidunderlig kerne af hvidt kød, som giver en meget velsmagende saft og marmelade.

BAOBAB frugtkød

Vores tredje hjem i Senegal var i landsbyen N-gallou ved byen Palmerin. Landsbyen ligger omgivet af et stort naturreservat med rigt dyre og fugleliv. Hytterne lå lige ned til havet og om natten kunne man høre den buldrende brænding i havet. Mange gange gik vandet helt op til lejrområdet og når man gik langs kysten, var der ingen tvivl om at havet havde ædt sig voldsomt ind på kysten. Vores lejr var da også en af de eneste overnatningssteder, der var tilbage, resten lå tilbage i ruiner som minder om en mere turistindbringende fortid. Der var i det hele taget ikke mange turister i området – bortset fra et par enkelte franskmænd.

I nabobyen Facao hilste vi på kvindegruppen "Hitio", der har været med til at plante mangrove og med støtte fra IK har etableret en kornbank, som giver kvinderne mulighed for at tjene lidt penge som de efterfølgende kan låne til egne småprojekter. De er meget aktive og initiativrige. En har lånt penge til en bageovn så hun kan bage boller, som hun sælger i landsbyen, en anden laver suppe til fiskerne, en tredje holder høns etc. Små opgaver, men det får familielivet til at køre rundt

Ud fra det begrænsede landområde vi har besøgt, er mit indtryk af Senegal, at livet er "primitivt" – transport foregår i overvejende grad med trækvogn og hest/mulddyr eller æsel og bådene er traditionelle træskibe. Husene i landsbyen er små – ikke alle er helt færdige, men alligevel virker samfundet på en eller anden måde i balance – ikke decideret fattigt - eller rettere vi så

ikke stor ulighed. Børnene var velklædte, gik i skole og der var mad nok, alle var venlige og interesserede i os danskere, men de var ikke påtrængende.

FAO har udpeget Senegal som agroøkologisk foregangsland og der var stor opmærksomhed om, og stolthed og velvilje mht. til økologi og traditionelle lokale produkter. Der er også et stigende antal beskyttede naturreservater. Flere steder berettede folk med stolthed om, hvordan lokalbefolkningen havde afvist investorer, der f.eks. ville industrialisere saltproduktionen, bygge store hoteller etc., så der var en stor senegalesisk stolthed og selvbevidsthed – måske ikke mindst også fordi Senegal blev afrikanske fodboldsmestre, mens vi var i landet!

